

การศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะของนักเรียน
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก โดย
ประยุกต์ใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง*
A Study of Development Characteristic
Growth of the Primary School
Students under the Office of Basic
Education Commission in Eastern Area
Using Latent Growth Curve Model

ศุภกฤต ปิยะสุข**
คุณวุฒิ คนฉลาด***
สุชুম มูลเมือง****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา
ในภาคตะวันออก และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัวและเพศของนักเรียนที่มี
ต่อพัฒนาการคุณลักษณะของนักเรียน โดยประยุกต์ใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง กลุ่มตัวอย่าง
ได้แก่ โรงเรียนจำนวน 237 โรงเรียน และนักเรียนจำนวน 9,144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เป็นแบบสอบถามค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.84 - 0.95 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่
ร้อยละ เกลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบไคสแควร์ และการตรวจสอบโมเดลโดยใช้ดัชนี CFI
ดัชนี NFI ดัชนี IFI ดัชนี RMSEA

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนปฏิบัติตน

*วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ภาควิชาการวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตามคุณลักษณะ อยู่ในระดับบ่อยครั้ง 2) เพศ ลักษณะของครอบครัว การศึกษาของมารดา การอยู่อาศัย และคุณลักษณะของนักเรียน ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05 3) วิธีการของพัฒนาคุณลักษณะ ได้แก่ 3.1 นักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความซื่อสัตย์ ความกตัญญูทเวที ความสุภาพอ่อนน้อม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรไม่เป็นคนขี้แต่เวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีพัฒนาการคุณลักษณะ 3.2 นักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนแต่ละคนมีความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน 3.3 นักเรียนชายเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความซื่อสัตย์ ความกตัญญูทเวที และความประหยัดสูงกว่านักเรียนหญิง เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชายมีพัฒนาการด้านความซื่อสัตย์ ความกตัญญูทเวที ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรน้อยกว่านักเรียนหญิง ยกเว้นการบำเพ็ญประโยชน์ที่นักเรียนชายมีพัฒนาการมากกว่านักเรียนหญิง 3.4 นักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้มีบิดามารดาอาศัยอยู่ร่วมกันมีความกตัญญูทเวที ความมีระเบียบวินัย และการบำเพ็ญประโยชน์น้อยกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มีบิดามารดาอาศัยอยู่ร่วมกันมีพัฒนาการความกตัญญูทเวที ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน 3.5 นักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีมารดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีระเบียบวินัยน้อยกว่านักเรียนที่มีมารดาจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มีมารดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีพัฒนาการความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีมารดาจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 3.6 นักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้ที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาที่มีความกตัญญูทเวทีสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีพัฒนาการความกตัญญูทเวทีน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ยกเว้นความประหยัด และการบำเพ็ญประโยชน์ที่ผู้อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีพัฒนาการมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา

Abstract

The purposes of study were to develop the characteristics of the primary school students in eastern area using latent growth curve model and investigate the influence of the factors of family background and students' gender toward their characteristics. The sample consisted of 237 schools and 9,144 students using stratified random sampling. The instrument was a five rating scale questionnaire with reliability being .84 - .95 The statistics were chi-square , and CFI , NFI , IFI , and RMSEA indexes.

The findings were as follows :

1. The students' characteristics in eight aspects were frequently occurred. Considering

aspect by aspect, they were found that the students behaved themselves as gratefulness, faithfulness, disciplines, endeavor, generosity, and economy. They sometimes behaved themselves on the aspects of courtesy and consciousness, respectively.

2. The observed variables, gender, family, mother's education, location and the students' characteristics were mostly correlated with statistically significance at .001, .01, and .05 levels.

3. The trajectory students' characteristics development were found as follows :

3.1 When the students studied in primary I, their behaviors in the aspect of faithfulness, gratefulness, courtesy, generosity, disciplines, economy, consciousness, and endeavor showed without zero but when they studied in the primary VI, their behaviors in all aboved aspects were decreased.

3.2 When they studied in the primary I, each of them showed differently behaviors in faithfulness and disciplines and when they were in the primary VI, the above behaviors were also developed differently.

3.3 The male students in the primary I showed the faithfulness, gratefulness, and economy more than the female students but when they were in the primary VI, the male's behaviors in the above aspects were showed less than the female did.

3.4 The primary I students whose parents lived together, they showed less gratefulness, disciplines, and consciousness than ones whose parents did not live together. When the times passed by, they were in the primary VI, whose parents lived together, their behaviors showed more gratefulness, courtesy, disciplines, and endeavor than those whose parents did not live together.

3.5 The primary I students whose their parents earned bachelor's degrees or more showed less disciplines than those students whose parents earned under bachelor's degrees. When they were in the primary VI whose parents earned bachelor's degrees or more showed their courtesy, disciplines, economy, consciousness, and endeavors more than ones whose parents earned less than bachelor's degrees.

3.6 The primary I students who lived with parents showed their gratefulness more than those ones who did not live with parents. When they were in primary VI and lived with parents showed their gratefulness less than those who did not live with their parents except ones who lived with their parents showed more economy and consciousness than ones who did not live with parents.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในโลกของการใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดผลกระทบต่างๆ ต่อประชาชนในสังคมขึ้นมากมาย เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็น

ถึงความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม สังคมให้ความสำคัญกับวัตถุและเทคโนโลยีจนลืมความสุขที่แท้จริงของชีวิต นับว่ามีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ความก้าวหน้าทางสังคมที่เน้นวัตถุนิยมและเจริญเติบโตอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งให้เห็นถึงสังคมที่ล่อแหลมสื่อถึงอันตราย ทำให้เด็กเยาวชนของไทยหมกมุ่น ชื่นชมหลงใหลกับค่านิยมทางสังคมที่เน้นวัตถุนิยมเกินความพอดี จนละเลยการยึดมั่นในศาสนาธรรม กระบวนการควบคุมปัจจัยสิ่งแวดล้อมรอบข้างที่เป็นพิษต่อเยาวชน นับวันจะกระทำไต่ยากยิ่งขึ้น จนหลายเรื่องไม่สามารถควบคุมได้ จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาคุณภาพคน โดยเน้นการสร้างคุณลักษณะที่ดีของบุคคลให้เป็นคนมีคุณธรรม (สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ 2550, หน้า 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559) ได้กำหนดวิสัยทัศน์พัฒนาประเทศได้ระบุว่าสังคมที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพด้านสังคมคุณภาพว่า “ต้องยึดหลักความสมดุลความพอดีสามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะพึ่งตนเองได้” (อุทุมพร จามรมา 2544, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม พ.ศ. 2554-2558 ตัวบ่งชี้พื้นฐาน (สำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, หน้า 8) ที่ให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งผลให้โรงเรียนต้องปลูกฝังและอบรมเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวซึ่งสามารถทำได้ 2 ประการ คือ 1) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้วยวิธีการสอนในห้องเรียน 2) การสอนจริยธรรมนอกห้องเรียน ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคน ความว่า “การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ คือ การสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก” (กระทรวงศึกษาธิการ 2551, หน้า 1) ดังนั้นผู้บริหารต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ว่า “ภาระที่ยิ่งใหญ่” คือ การจัดการศึกษาให้เกิด “ความรู้คู่คุณธรรม” จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงสุดสู่คุณลักษณะคนไทยที่พึงปรารถนา

ในทางปฏิบัติกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ โดยที่การพัฒนานี้จะต้องอาศัยความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนจึงถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญและในการพัฒนานั้นควรฝึกให้นักเรียนเรียนรู้แนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งจากการศึกษาแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า มุ่งเน้นให้ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติ ผลงาน และกระบวนการกลุ่มในบรรยากาศที่มีความสุข สอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยเฉพาะความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ความขยัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, 2-3)

กับการศึกษาของสัจด์ กระจ่าง (2550) และพนม บุญยีน (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะที่
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2.4 เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มีบิดามารดา
อยู่ร่วมกันมีความกตัญญูทวดเวที่ ความมีระเบียบวินัย และการบำเพ็ญประโยชน์ น้อยกว่านักเรียน
ที่มีบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มีบิดามารดา
อยู่ร่วมกันมีพัฒนาการความกตัญญูทวดเวที่ ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย และความขยัน
หมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีบิดามารดา
ไม่ได้อยู่ร่วมกันต้องดิ้นรน ดูแลตัวเอง ช่วยเหลือมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน ทำให้
เริ่มแรกนักเรียนบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันมีความกตัญญูทวดเวที่ ความมีระเบียบวินัย และการบำเพ็ญ
ประโยชน์มากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปนักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน
ได้รับการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนตลอดเวลา ทำให้มีพัฒนาการความกตัญญูทวดเวที่ ความสุภาพอ่อนน้อม
ความมีระเบียบวินัย และความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน
แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน พบว่า ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยี ไม่ได้เป็นหลักประกันที่จะช่วยสร้างความก้าวหน้าในเรื่องคุณธรรม และจริยธรรม
ของคน แต่ในทางตรงกันข้ามความเจริญอาจเข้ามามีส่วนร่วมสร้างปัญหาสังคม และปัญหาทางศีล
ธรรม สภาวะการดำรงดำเนินชีวิตของคนไทยทุกวันนี้ เป็นการดำรงชีพที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความ
อยู่รอด ผนวกกับการซึมซับวัฒนธรรมจากต่างชาติก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยม
และทัศนคติ คนจึงมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนยอมใช้ทุกวิถีทางเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์โดย
ไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรม และจริยธรรม

2.5 นักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่มารดามีการศึกษา
ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีความมีระเบียบวินัย มากกว่านักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี
เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
มีพัฒนาการความสุภาพอ่อนน้อม มีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญประโยชน์ และ
ความขยันหมั่นเพียรมากกว่านักเรียนที่มีการศึกษาของมารดาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อาจเป็นเพราะว่า
การศึกษาของมารดาไม่มีผลต่อนักเรียนประถมปีที่ 1 แต่อาจเป็นเพราะว่ามารดาใช้เวลาไม่เพียงพอ
ในการดูแล อบรมสั่งสอน หรือใกล้ชิดกับเด็กนักเรียน แต่เมื่อเวลาผ่านไปเด็กนักเรียนเริ่มมีพัฒนาการ
มากขึ้น อาจเป็นไปในทางที่ดี หรือไม่ดี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนี้อาจมาจากการขาดการ
สั่งสอนที่ดี การขาดอบรมพฤติกรรมในทางที่ดี การเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวในสื่อต่าง ๆ ตลอดจน
การคบเพื่อนที่ไม่ดี ทำให้ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีระเบียบวินัย ความประหยัด การบำเพ็ญ
ประโยชน์ และความขยันหมั่นเพียรลดลง

2.6 นักเรียนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา
มีความกตัญญูทวดเวที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีพัฒนาการความกตัญญูทวดเวที่น้อยกว่านักเรียน
ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ยกเว้นความประหยัด และการบำเพ็ญประโยชน์ที่นักเรียนอาศัย
อยู่กับบิดามารดา มีพัฒนาการมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา อาจเป็นเพราะว่า
เด็กนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย มีการคบเพื่อน มีการเลียนแบบพฤติกรรมจากภาพยนตร์

โทรทัศน์ หรือสื่อต่างๆ และเริ่มห่างไกลจากครอบครัวเพราะว่า เวลาในการดูแลของครอบครัวต่อเด็กนักเรียนไม่เพียงพอ ทำให้เด็กนักเรียนใกล้ชิดกับคอมพิวเตอร์มากกว่าครอบครัว มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น แต่นักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดานั้นขาดความอบอุ่นจากบิดามารดา ทำให้ความกตัญญู กตเวทีไม่มีผลกระทบบในช่วงแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปเด็กนักเรียนมีจิตสำนึก รักหวงแหน และคิดถึงบิดามารดามากขึ้น ทำให้เกิดความกตัญญูกตเวทีมากกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ลำดับมโนภาพของการเกิดความรู้สึกหรือด้านคุณลักษณะ (Characteristics) ตั้งแต่ชั้นความรู้สึกที่มีความเข้มข้นไปสู่ความเข้มมากจนยึดติดเป็นลักษณะนิสัยที่มีคุณธรรมและจริยธรรมของคน ดังนี้ 1) ชั้นรับรู้จัดเป็นการพัฒนาขั้นแรกที่สุด ในขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกเฉพาะอย่าง ซึ่งอาจจะแบ่งย่อยออกเป็นขั้นย่อย คือ ขั้นรับรู้ ได้แก่ การสังเกต รับรู้ ความแตกต่างของสิ่งเร้าที่มากระทบ เช่น รับรู้ความแตกต่างของรูป รส กลิ่น เสียง เหตุการณ์ต่างๆ ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝึกฝนต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง เริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วนำมาวมกันหรือยอมรับเพื่อปฏิบัติ และขั้นย่อยสุดท้าย คือ ขั้นการเลือกสรรสิ่งที่รับมา ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง สนใจอ่านเฉพาะเรื่อง หรือเลือกตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม เป็นต้น 2) ชั้นตอบสนอง เป็นพัฒนาการขั้นสูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในลักษณะ 3 ขั้นย่อย คือ ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่ได้รับรู้มา เป็นการยอมรับในสิ่งที่เขารับรู้มา ขั้นตั้งใจตอบสนอง ขั้นนี้บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่เขารับรู้มา ต่อไปคือ ขั้นพอใจจะตอบสนอง บุคคลจะเกิดความพอใจ หรือไม่พอใจต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่รับรู้มา เป็นการเลือกแสดงตอบสนองต่อสิ่งเร้า 3) ชั้นเห็นคุณค่าบุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับมาว่าสิ่งใดมีค่ามีความหมายต่อเขา และสิ่งใดที่ไม่มีค่าไม่มีความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาย่อย คือ การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้นๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า การแสดงความนิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วยและการเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เขาเห็นคุณค่า และปฏิเสธคัดค้าน ได้แย้งขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

1. คุณลักษณะของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมุ่งเน้นการศึกษา ด้านการเป็นบุคคลที่มีความรู้ความฉลาดและการเป็นบุคคลที่มีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ควรมีระเบียบวินัยและการประหยัด ควรให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. นักเรียนชายควรได้รับการพัฒนาคุณลักษณะให้เหมาะสมกับวัย ทั้งนี้เนื่องจากกำลังเข้าสู่วัยรุ่น อาจจะมีสังคมเพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถปรับตัวได้และเป็นผลให้คุณลักษณะไม่พึงประสงค์ได้
3. ด้านการอยู่กับผู้ปกครอง ควรให้การพัฒนาคุณภาพให้มีความสามารถพึ่งตนเองได้ มีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำผลการวิจัยมาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มากขึ้นต่อไป

2. การศึกษาวิจัยแบบพัฒนาต่อเนื่อง (Longitudinal Study) เพื่อจะได้ทราบคุณลักษณะของนักเรียนอย่างต่อเนื่องของกลุ่มเดียวกันตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนถึงขั้นสุดท้าย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- _____. (2548). *กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- กิตยา ภมรคล. (2546). *การพัฒนาคู่มือการวิเคราะห์ปัญหาเด็กนักเรียนสำหรับครูมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์*. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- งามนิตย์ สิริพงษ์. (2547). "การส่งเสริมจริยธรรมของครูโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี". สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- จำเริญ รัตนบุรี. (2546). *รายงานการดำเนินการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสงวิทยา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนทุ่งสงวิทยา.
- ทิพอนงค์ รัชสีลัดดาจิต. (2552). *การประเมินผลนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยผู้บริหารและครูโรงเรียนคาทอลิกในเขตกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง*. ศูนย์วิจัยค้นคว้า ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาลัยแสงธรรม.
- ประเวส วะสี. (2543). *การพัฒนาพลังสร้างสรรค์องค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พนม บุญยืน. (2552). *การศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพปราสาท อำเภوپราสาท จังหวัดสุรินทร์ ตามโครงการหารายได้ระหว่างเรียน*. สุรินทร์: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพปราสาท อำเภوپราสาท จังหวัดสุรินทร์.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ. (2545). *การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการรับรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เรียม ศรีทอง. (2542). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร สุทัศน์ีย์, ม.ร.ว. (2544). *มนุษย์สัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัจด์ กระจำนง. (2550). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้นวัตกรรม กลุ่มเพื่อนรัก เพื่อนเตือน โรงเรียนวัดใหม่เกตุงาม*, รายงาน. โรงเรียนวัดใหม่เกตุงาม เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี.
- สมบูรณ์ สุริยวงศ์. (2546). *การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการประเมินและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สารปฏิรูป. (2545). *การพัฒนานักเรียนในยุคสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพิศ จันทบุตร. (2544). *การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิมล ตีรพานันท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช และคณะ. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก สอบสาม (พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๕๘) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา*. สมุทรปราการ: บริษัท ออฟเซ็ท พลัส จำกัด.
- โสภณัท นุชขนาด. (2542). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- โสภณัท นุชขนาด. (2542). *การบริหารทางจิตสำหรับเด็กวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุทุมพร จามรมาน. (2544). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : ฟิงนี่พับลิชชิ่ง.
- Cole, D. A. (2000). *An Analysis of the Perception of the Role of High School Assistant Principal for Discipline and Supervision in Georgia Public Schools*. Dissertation Abstracts International. 60(11) : 3850-A.
- Enciso, R. P. (2001). *Perceptions of Students Discipline : Viewpoints of Students, Teachers, and Administrators*. Masters Abstracts International. 39(4) : 961.
- Johnson, C. E. (1997). *Effects of Interdisciplinary Team and Teacher Advisory Groups on Middle School Discipline*. Dissertation Abstracts International. 57(7) : 2769-A.
- Ryan, K. (2002). *The Six E's of Character Education*. Available on <http://www.bu.edu/education/caec/files/6E.htm>.
- Stoolmiller, M. (1995). Using latent growth curve models to study developmental processes. In John M. Gottman (Ed.), *The Analysis of Change*, pp. 103-138. Mahwah,

NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Wark, G. R. (1997). *Real-life Moral Judgment*. Dissertation Abstracts International. 58(4): 2183-B.

West, J. D. (2003). *Teaching Case and the Development of Moral Reasoning in Teacher Education Student*. Dissertation Abstracts International. 64(1) : 62-A.

Wilson, J. T. (2001). *Moral Development of Japanese and American Kindergarten-aged Children : A Comparative Study*. Dissertation Abstracts International. 62(6) : 2024-A.

Werner, J. M. and Randy L. D. (2004). *Human Resource Development*. 4th ed. Mason, Ohio: Thomson South-Western.

